

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

**ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ И ОСНОВНИТЕ
ПОКАЗАТЕЛИ ПО КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА
МЕСЕЦ СЕПТЕМВРИ 2023 г.**

I. Основни показатели по консолидираната фискална програма¹ към септември 2023 година

На база на данните от месечните отчети за касово изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет **приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма (КФП)** към края на септември 2023 г. са в размер на **47 636,7 млн. лв., което представлява 68,6 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 година²**. Постъпленията нарастват с 2 639,7 млн. лв. спрямо отчетените към септември 2022 г.

Данъчните постъпления (вкл. приходите от осигурителни вноски) са в размер на **37 373,9 млн. лв.**, което представлява 70,3 % от разчетените за годината. Постъпленията от данъци и осигурителни вноски нарастват с 3 377,6 млн. лв. (9,9 %) спрямо отчетените за същия период на предходната година, като формират 78,5 % от общите постъпления по КФП за периода. В частта на данъчните приходи по КФП постъпленията от преки данъци, социално и здравно осигурителни вноски и други данъци³ нарастват с добри темпове, а косвените данъци са близки по размер до отчетените за същия период на предходната година. През септември се отчита известно подобрение при косвените данъци, за което основен принос имат приходите от ДДС от ВОП и приходите от акцизи. Върху приходите от ДДС от внос продължават да оказват влияние цената на суровия петрол, внесен за преработка, курсът на щатския долар, както и количествата на внесените стоки, пораждащи ДДС, в т.ч. на суровия петрол.

Приходите в частта на **преките данъци** възлизат на 7 401,8 млн. лв., което представлява 63,7 % от разчета за 2023 г. Приходите от **косвени данъци** са в размер на 16 452,3 млн. лв., което представлява 70,3 % от предвидените в ЗДБРБ за 2023 г. Постъпленията от **други данъци** (включват други данъци по ЗКПО, имуществени и др. данъци) са в размер на 2 136,4 млн. лв. (в т. ч. 802,8 млн. лв. целеви вноски във Фонд "Сигурност на електроенергийната система"), което представлява 80,2 % от годишния разчет. Приходите от социални и здравноосигурителни вноски са в размер на 11 383,3 млн. лв. или 73,6 % от разчета за 2023 година.

Неданъчните приходи⁴ са в размер на **8 567,7 млн. лв.**, което представлява 76,8 % от годишните разчети и се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. В частта на неданъчните приходи към края на септември 2023 г. са постъпили 1 546,9 млн. лв. приходи от дивидент за държавата от държавни предприятия.

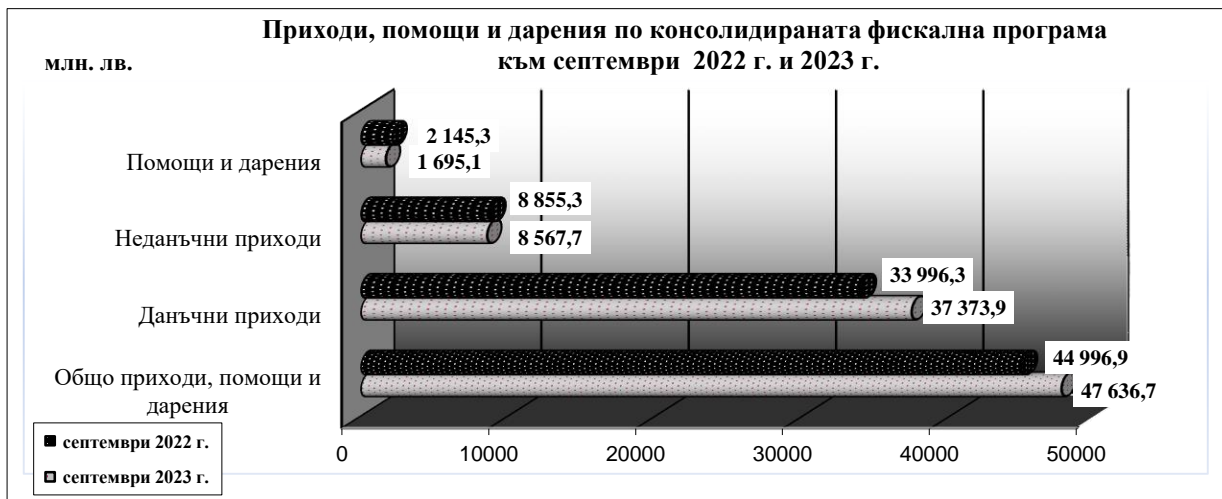
Приходите от **помощи и дарения** към септември 2023 г. са в размер на **1 695,1 млн. лв.**, като съпоставено със същия период на 2022 г. се отчита спад с 450,2 млн. лева.

¹ Обхваща държавния бюджет и бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове, ДВУ, БАН, ССА, БНР, БНТ, БТА, бюджетите по чл.13, ал.4 от ЗПФ, както и сметките за средства от ЕС и сметките за чужди средства на бюджетните организации. Данните са на база месечните отчети на ПРБ.

² Разчети към ЗДБРБ за 2023 г. (обн., ДВ., бр. 66 от 01.08.2023 г.).

³ При съпоставката със същия период на предходната година следва да се отчете базов ефект при приходите от други данъци от постъпващи от началото на 2023 г. целеви вноски във Фонд "Сигурност на електроенергийната система" (ФСЕС) от производителите и търговците на електрическа енергия, в изпълнение на § 8 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г., респективно § 3 от ПЗР на ЗДБРБ за 2023 г., както и от приходи от задължителна временна солидарна вноска за генерираните свръхпечалби, съгласно чл. 14 от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията, които започнаха да постъпват от декември 2022 г.

⁴ За периода юли – декември 2022 г. в изпълнение на разпоредбата на §24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. в частта на неданъчните приходи по бюджета на ФСЕС постъпиха целеви вноски в размер на 3,2 млрд. лв., с които се финансира изплащането на компенсация към небитовите крайни клиенти на електрическа енергия по §23 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. в частта на разходите за субсидии за нефинансови предприятия. Към края на септември 2022 г. постъпленията, респективно разходите, бяха в размер на 2,1 млрд. лв. Поради обстоятелството, че през 2023 г. действа различна нормативна база при съпоставката със същия период на предходната година в частта на неданъчните приходи и разходите за субсидии за нефинансови предприятия следва да се отчете базов ефект от действащото законодателство през 2022 г. и 2023 г.

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) към септември 2023 г. възлизат на **48 477,7 млн. лв.**, което е 65,5 % от годишните разчети. В номинално изражение разходите нарастват спрямо същия период на 2022 г. с 4 466,9 млн. лв. (10,1 %). В отделните разходни показатели най-значително нарастване има при социалните и здравноосигурителни разходи, както и в частта на разходите за персонал, капиталовите разходи и други.

Нелихвените разходи към септември 2023 г. са в размер на 46 492,1 млн. лв., което представлява 65,6 % от годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* са в размер на 42 798,4 млн. лв. *Капиталовите разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) възлизат на 3 647,2 млн. лв. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 46,4 млн. лв. *Лихвените плащания* са в размер на 733,5 млн. лв. (89,0 % от планираните за 2023 година).

Разходите по КФП по основните разходни групи към септември 2022 г. и 2023 г. са представени на следната графика:

* Вкл. нетния прираст на държавния резерв

Частта от вноската на Република България в бюджета на ЕС, изплатена към 30.09.2023 г. от централния бюджет, възлиза на **1 252,1 млн. лв.**, което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС (Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом; Регламент (ЕС, Евратом) 2021/768 на Съвета от 30 април 2021 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС,

Евратом) № 608/2014; Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства; Регламент (ЕС, Евратом) 2021/770 на Съвета от 30 април 2021 година относно изчисляването на собствения ресурс на база нередицирания отпадъци от опаковки от пластмаса, относно методите и процедурата за предоставяне на този собствен ресурс, относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства и относно някои аспекти на собствения ресурс на база БНД и Регламент (ЕИО, Евратом) № 1553/89 за окончателни унифицирани схеми за събирането на собствените ресурси, набирани от ДДС).

Бюджетното салдо по консолидираната фискална програма към септември 2023 г. е отрицателно в размер на 0,841 млрд. лв. или 0,5 % от прогнозния БВП, при планиран в разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. дефицит за годината в размер на 4,6 млрд. лв. Очаква се в оставащите месеци до края на годината бюджетното салдо да достигне планирания дефицит от 2,5 % от БВП.

Нарастването на дефицита през септември се дължи на значителни по размер плащания в месеца: лихвени плащания по държавния дълг (над 0,3 млрд. лв.); изплатена държавна помощ за осигуряване на подкрепа на земеделските стопани по национални мерки и компенсации на увеличените цени на енергоносители, фуражи и др. (близо 0,2 млрд. лв.) и други плащания.

Размерът на **фискалния резерв** към 30.09.2023 г. е **11,35 млрд. лв.**, в т.ч. 10,88 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,47 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

II. Изпълнение на държавния бюджет⁵ към септември 2023 г.

Изпълнението на основните показатели по държавния бюджет, на база месечните отчети на първостепенните разпоредители с бюджет е, както следва:

Таблица⁶ №1

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ	ЗДБРБ 2023 г.	Отчет септември 2023 г.	Изпълнение спрямо ЗДБРБ 2023 г.
Общо приходи, помощи и дарения	40 810,6	28 526,4	69,9%
- Данъчни приходи	35 559,4	24 091,5	67,7%
Корпоративни данъци	5 510,0	2 909,1	52,8%
ДДФЛ	6 100,0	4 485,2	73,5%
ДДС	17 005,0	11 607,8	68,3%
Акцизи	5 939,0	4 552,6	76,7%
Данък в/у застрахователните премии	57,5	43,6	75,8%
Мита и митнически такси	405,0	248,3	61,3%
Други данъци	542,9	245,0	45,1%
- Неданъчни приходи	5 250,7	4 431,4	84,4%
- Помощи и дарения	0,5	3,6	
Разходи, трансфери и вноска в бюджета на ЕС	46 826,6	30 090,3	64,3%
- <i>Нелихвени разходи</i>	21 336,8	11 385,2	53,4%
Текущи	17 769,2	10 365,0	58,3%
Предоставени тек. и капит. трансфери за чужбина	20,7	8,8	42,4%
Капиталови	3 546,9	1 011,4	28,5%
- <i>Лихви</i>	784,1	699,2	89,2%
По външни заеми	667,2	592,9	88,9%
По вътрешни заеми	116,9	106,3	90,9%
- <i>Резерв за непредвидени и неотложни разходи</i> ⁷	131,4		
- <i>Трансфери за др. бюджети – нето</i>	22 531,9	16 753,9	74,4%
- <i>Вноска в бюджета на ЕС</i>	2 042,4	1 252,1	61,3%
Бюджетен баланс	-6 016,0	-1 563,9	

⁵ Държавният бюджет включва централен бюджет, бюджетите на НС, съдебната власт, министерствата и ведомствата.

⁶ Поради извършено закръгляне в млн. лв., някои сумарни позиции в Таблица № 1 и в текста не се изчерпват от съставните им числа.

⁷ В позицията "Резерв за непредвидени и неотложни разходи" се посочват само данните по разчет. Разходите по отчет се отразяват по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи.

➤ Приходи по държавния бюджет

Общият размер на приходите, помощите и даренията по държавния бюджет към септември 2023 г. е **28 526,4 млн. лв.**, което представлява 69,9 % изпълнение на разчетите по ЗДБРБ за 2023 година.

• Данъчни приходи

Размерът на данъчните постъпления по държавния бюджет към септември 2023 г. е **24 091,5 млн. лв.**, което представлява 67,7 % изпълнение на годишните разчети. В сравнение със същия период на 2022 г. постъпленията в групата нарастват с 1 153,0 млн. лева (5,0 %).

✓ Преки данъци

Приходите в групата на **преките данъци** са в размер на **7 394,2 млн. лв.** или 63,7 % от планираните за годината, като съпоставени със същия период на предходната година постъпленията нарастват с 1 032,6 млн. лв. (16,2 %). Повишението се дължи основно на значително по-високите приходи от данъците върху доходите на физическите лица.

Приходите от **корпоративни данъци** към септември 2023 г. са в размер на 2 909,1 млн. лв. или 52,8 % от годишния план. Сравнени с данните към месец септември на предходната година постъпленията нарастват с 416,0 млн. лв. (16,7 %). В тази група данъци са и приходите от данък върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица, които са в размер на 65,9 млн. лв., като съпоставено с края на септември 2022 г. приходите са с 8,3 млн. лв. по-малко (11,2 % спад).

Приходите от **данъци върху доходите на физически лица** са в размер на **4 485,2 млн. лв.** или 73,5 % от заложените в разчета за годината. Тези приходи са с 616,6 млн. лв. повече или 15,9 % ръст спрямо същия период на предходната година.

Върху размера на данъчните постъпления от ДДФЛ основно влияние имат икономическата активност и развитието на пазара на труда, както и предприетите законодателни и административни мерки в областта на трудовото, социалното и данъчното законодателство. За повишаване на приходите от ДДФЛ влияние оказват и предприетите мерки за намаляване на недекларирания труд, мерките за повишаване на събираемостта на задължения за минали периоди и тематичните кампании за контрол, провеждани от НАП.

По трудови правоотношения приходите от данъка към септември 2023 г. са 3 673,6 млн. лв., 71,9 % от годишните разчети. Тези приходи нарастват с 530,3 млн. лв. (16,9 %) в сравнение със същия период на предходната година.

Нивото на заетостта и на безработицата в страната, както и високият номинален ръст на средната работна заплата през второто тримесечие на 2023 г. са едни от основните фактори за нарастването на данъчните приходи от трудови правоотношения.

Допълнително влияние за нарастване на данъчните постъпления оказва и приетото от правителството увеличение от 1 януари 2023 г. на минималната работна заплата за страната от 710 лв. на 780 лв. (9,9 %), както и увеличението на разходите за персонал в някои от бюджетните системи.

Ползването на облекченията за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДФЛ чрез подаване на декларация по образец при работодателя през месец декември 2022 г. и чрез подаване на годишната данъчна декларация за доходите, придобити през 2022 г. оказва въздействие в посока намаление върху приходите от трудови правоотношения през първото полугодие на настоящата година. Очаква се ползването на облекченията да окаже влияние и през следващите отчетни периоди при авансовото ползване при работодател за придобитите доходи през 2023 година.

По извънтрудови правоотношения (свободни професии, граждански договори, еднолични търговци и др.) приходите от данъка към септември 2023 г. са в размер на 371,3 млн. лв.,

което е 78,0 % от годишния разчет. За отчетния период са постъпили с 18,6 млн. лв. (5,3 %) повече приходи спрямо края на септември 2022 година. Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ (дължим данък за довносяне или надвносен данък) и дължимите авансови вноски. Влияние върху ръста на тази група данъчни приходи за отчетния период оказва ползването на данъчните облекчения за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ в увеличен размер за доходите, придобити през 2022 година.

Окончателен данък на местните и чуждестранни физически лица по чл. 37 и 38 от ЗДДФЛ и данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на физически лица - постъпленията от тези данъци са в размер на 440,1 млн. лв., 85,7 % от годишния разчет. За отчетния период са постъпили с 69,1 млн. лв. (18,6 %) повече приходи спрямо септември 2022 година. Ръстът на тази група данъци се дължи на по-високите приходи от данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на физически лица (20,0 %), които са резултат от отчетените подобри финансови резултати от нефинансовите предприятия през 2022 година. Влияние върху изпълнението на приходите от данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически и юридически лица има предприетата комуникационна кампания и контролни действия от НАП от 2022 г. за проверка на касови наличности. Контролните действия са насочени приоритетно към лица, за които има информация за висока касова наличност (над 100 хил. лв.), и при които има риск от наличие на сделки, сключени при условия, водещи до отклонение от данъчно облагане или до наличието на скрито разпределение на печалбата по смисъла на § 1, т. 5 от Допълнителните разпоредби на ЗКПО. Скритото разпределение на печалбата се третира като дивидент, за който се внася 5 % данък върху разпределените суми. От 1.09.2023 г. в Закона за ограничаване на плащанията в брой е приета разпоредба плащанията на територията на страната на дивиденти, със стойност равна на или надвишаваща 1000 лв., да се извършват само чрез превод или внасяне по платежна сметка, в резултат на което се очаква постъпленията от данъка върху дивидентите да нараснат допълнително.

Постъпленията от *окончателния данък върху доходите от лихви по банкови сметки на местните физически лица* към 30.09.2023 г. са в размер на 0,1 млн. лв. (съгласно изменения в ЗДДФЛ данъкът върху доходите от лихви по банкови сметки е отменен, считано от 01.04.2022 година).

✓ **Косвени данъци**

Приходите от **косвени данъци** към септември 2023 г. са в размер на **16 452,3 млн. лв.** или 70,3 % от годишния разчет. Постъпленията са номинално близки до отчетените за същия период на предходната година.

Приходите от ДДС са в размер на **11 607,8 млн. лв.**, което представлява 68,3 % от планираните със ЗДБРБ за 2023 година. Съпоставени с края на септември 2022 г., приходите от ДДС намаляват със 145,3 млн. лв. (1,2 %), в резултат на по-ниските постъпления от ДДС при внос.

Нетният размер на приходите от *ДДС от внос* към септември 2023 г. е 4 466,6 млн. лв., като намаляват с 16,1 % (858,9 млн. лв.) спрямо същия период на предходната година. Влияние върху динамиката на приходите от ДДС при внос през периода оказват и средните борсови цени (в долари) на суровините, които формират основна част от вноса от трети страни. Разглеждайки декларирания ДДС при внос по групи стоки, съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС), през изминалите месеци на 2023 г. се наблюдава понижение при всички групи стоки. Освен това, върху постъпленията от ДДС от внос влияние оказва и възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим към края на месец септември 2023 г. е неначислен ДДС при внос в размер на 962,3 млн. лв., което е с 305,3 млн. лв. по-малко спрямо 2022 г., като се регистрира спад от 24,1 %. Стоките с най-значителен дял са: руди, шлаки и пепели – 536,0 млн. лв. (намаление със 150,5 млн. лв., 21,9 %), мед и изделия

от мед – 185,7 млн. лв. (намаление с 16,7 млн. лв., 8,3 %) и чугун, желязо и стомана – 103,7 млн. лв. (намаление с 61,2 млн. лв., 37,1 %).

Постъпленията от *ДДС при сделки в страната (нето)* към септември 2023 г. възлизат на 7 141,2 млн. лв. Сравнени с данните за същия период на предходната година постъпленията нарастват с 11,1 % (713,6 млн. лв.).

Ефективно внесенят ДДС по сметките на НАП се формира от данък по справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително внесени суми, разкрити с данъчно-ревизионни актове при ревизии. Тези постъпления са в размер на 15 221,3 млн. лв., което представлява ръст от 4,6 % спрямо септември 2022 година. От тях от ревизионни актове са постъпили 189,3 млн. лв. или с 28,0 млн. лв. по-малко от миналата година (12,9 %). Декларираният ДДС за възстановяване зависи от размера на износа и извършените инвестиции. Регистрираните лица по ДДС упражняват право на данъчен кредит чрез приспадане по реда на чл. 92, ал. 1 от ЗДДС или чрез ефективно възстановяване от данъчната администрация след определения срок. Приспаднатият данък за деветте месеца на 2023 г. е 724,2 млн. лв. и е с 30,9 млн. лв. по-малко от 2022 г. (4,1 %). Възстановеният данък се увеличава и е в размер на 8 080,2 млн. лв., което е с 42,5 млн. лв. (0,5 %) под възстановените суми към края на септември миналата година. Невъзстановеният данъчен кредит към 30.09.2023 г. е в размер на 82,5 млн. лева.

Приходите от акцизи (нето) от внос, вътрешно производство и въведени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки са в размер на **4 552,6 млн. лв.**, което е 76,7 % от планираните със ЗДБРБ за 2023 г. Съпоставени със същия период на предходната година приходите от акцизи нарастват номинално с 244,9 млн. лв. (5,7 %).

Относителният дял на нетните постъпления от акциз по стокови групи е от: тютюн и тютюневи изделия (53,4 %); горива (40,5 %); алкохол и алкохолни напитки, вкл. бира (5,5 %) и други акцизни стоки (0,6 %). Постъпленията от акциз към септември 2023 г. по основни стокови групи, са както следва:

- *акцизите от тютюн и тютюневи изделия* възлизат на 2 430,7 млн. лева;
- *акцизите от горива* са в размер на 1 844,3 млн. лева;
- *акцизите от алкохол и алкохолни напитки (вкл. бира)* възлизат на 248,7 млн. лева;
- *приходите от ел. енергия и др. акцизни стоки* възлизат на 29,0 млн. лева.

Приходите от данък върху застрахователните премии са в размер на **43,6 млн. лв.**, при планирани за годината 57,5 млн. лева.

Постъпленията от мита възлизат на **248,3 млн. лв.** или 61,3 % от планираните със ЗДБРБ за 2023 г., като заемат 1,0 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи по държавния бюджет. В сравнение със същия период на предходната година събраните мита са с 96,4 млн. лв. (28,0 %) по-малко. Влияние върху спада в приходите от мита имат въведените от ЕС ограничителни мерки спрямо Русия в съответствие с Регламент (ЕС) № 833/2014 и неговите последващи изменения и допълнения. Друг фактор върху намалените постъпления от мита има въведения с Регламент (ЕС) 2022/870 на ЕП и Съвета от 30 май 2022 г. преференциален режим спрямо Украйна под формата на пълно премахване на вносните мита върху вноса на промишлени продукти от страната, спиране на прилагането на механизма на „входните цени“ по отношение на плодовете и зеленчуците, спиране на прилагането на тарифните квоти и пълно премахване на вносните мита, и други.

Най-значителен спад на приходите от мита за деветте месеца на 2023 г. спрямо същия период на 2022 г. се регистрира при вноса на следните групи стоки: „Чугун, желязо и стомана“ – 33,0 млн. лева (80,9 % спад) спрямо постъпленията към края на септември 2022 г.; „Торове“ – 21,0 млн. лева (спад от 69,3 %) спрямо същия период на 2022 г.; „Пластмаси и пластмасови изделия“ – 8,1 млн. лева (26,5 % спад) спрямо постъпленията за деветте месеца на 2022 г.; „Неорганични химични продукти“ – 5,4 млн. лева (52,9 % спад) спрямо тези към края на

септември 2022 г.; „Алуминий и изделия от алуминий“ – 5,3 млн. лева (26,1 % спад) спрямо постъпленията към септември 2022 г.

В зависимост от произхода на внасяните стоки, през периода януари - септември 2023 г. най-голям е дялът на начислените приходи от мита при внос на стоки от Китай. Декларираната сума е 137,0 млн. лева, което представлява 56,0 % от всички начислени мита, а спрямо януари - септември на 2022 г. е отчетен спад от 17,9 %. На второ място са приходите от мита при внос на стоки с произход Русия – 15,4 млн. лева, 6,3 % дял и спад от 64,6 % спрямо същия период на предходната година. Следват приходите от мита при внос на стоки с произход САЩ (9,3 млн. лева, 3,8 % дял в общите приходи от мита и спад от 0,1 %), Турция (9,3 млн. лева, 3,8 % относителен дял и спад от 63,9 %) и Индия (8,3 млн. лева, 3,4 % относителен дял и спад от 12,4 %).

✓ Други данъци

Постъпленията от **други данъци** по държавния бюджет към края на септември 2023 г. са в размер на **245,0 млн. лв.** или 45,1 % от планираните със ЗДБРБ за 2023 г. Съпоставени с данните към септември 2022 г. приходите от други данъци нарастват със 112,1 млн. лв. (84,3 %). Влияние върху по-високия размер на тази група данъци за отчетния период оказват постъпленията от приетата временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията. Временната солидарна вноска се внася за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 г. от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването за генерираните свръхпечалби съгласно чл. 14 от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията. Правилата за определяне на размера на дължимата временна солидарна вноска от предприятията от посочените сектори са регламентирани в Закона за корпоративното подоходно облагане (§ 9 от ПЗР на ЗКПО в сила от 8.10.2022 г. – ДВ, бр. 99 от 2022 г.), като е предоставена възможност, задължените лица да могат да правят авансови плащания по тази вноска. Прието е ставката на временната солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година да е 33 на сто за периода януари - септември 2023 г. и 50 на сто за периода октомври - декември 2023 година.

• Неданъчни приходи

Отчетените **неданъчни приходи** по държавния бюджет към септември 2023 г. са в размер на **4 431,4 млн. лв.** и се формират основно от приходи от държавни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. приходи от дивидент за държавата от държавните предприятия, приходи от концесии и други неданъчни приходи.

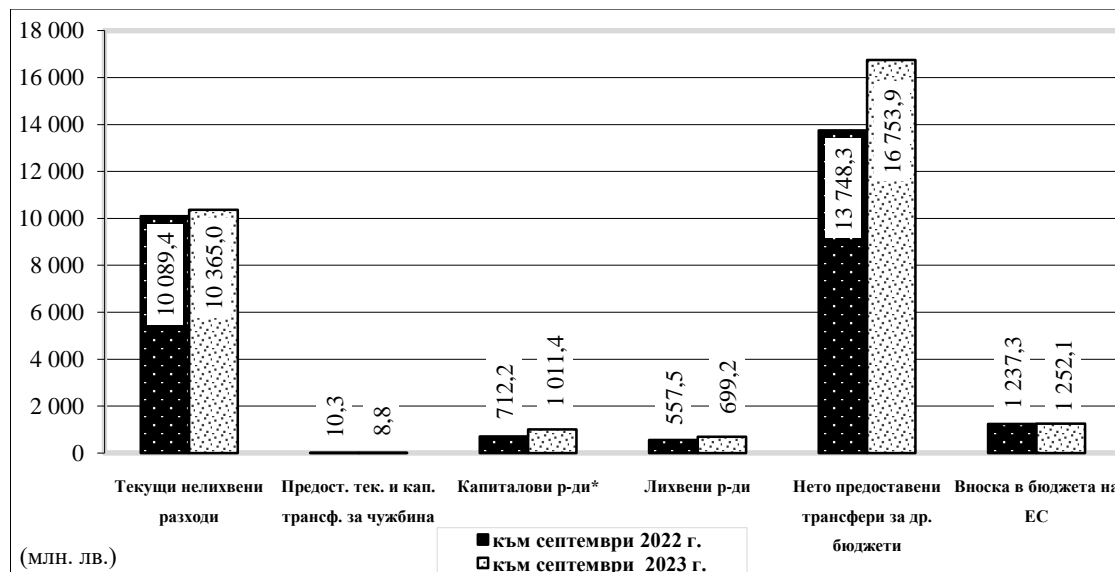
• Помощи и дарения

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет към септември 2023 г. са в размер на **3,6 млн. лева.**

➤ Разходи по държавния бюджет

Общият размер на **разходите по държавния бюджет** (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) към септември 2023 г. е **30 090,3 млн. лв.** или 64,3 % от предвидените със ЗДБРБ за 2023 г., като нарастват с 3 735,3 млн. лв. (14,2 %) спрямо отчетените към септември 2022 година.

**Разходи, трансфери за други бюджети и вноски в бюджета на ЕС
към септември 2022 г. и 2023 г.**

* Вкл. нетния прираст на държавния резерв

• **Нелихвени разходи**

Нелихвените разходи по държавния бюджет към септември 2023 г. са в размер на **11 385,2 млн. лв.**, което представлява 53,4 % от годишния разчет. Съпоставени с данните към септември 2022 г. нелихвените разходи нарастват с 573,3 млн. лв. (5,3 %).

Разходите за персонал (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 6 011,4 млн. лв. или 69,7 % от планираните за 2023 г. Разходите за издръжка (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 2 515,6 млн. лв. или 47,4 % от планираните за годината. Социалните разходи (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 920,4 млн. лв. или 40,9 % от предвидените за годината. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 8,8 млн. лв. Разходите за субсидии са в размер на 917,6 млн. лв. или 57,8 % от планираните за годината. За деветте месеца на 2023 г. субсидиите за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД са в размер на 145,8 млн. лв., субсидиите за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са 199,9 млн. лв. и 49,0 млн. лв. са за „Български пощи“ ЕАД, в т.ч. 23,7 млн. лв. за извършване на универсална пощенска услуга и 25,3 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания. Към края на месец септември 2023 г. ДФ „Земеделие“ е изплатил субсидии в общ размер на 534,7 млн. лв., от които 458,5 млн. лв. държавна помощ, в т.ч. 170 млн. лв., изплатени през м. септември 2023 г., за осигуряване на подкрепа на земеделските стопани по национални мерки и компенсации на увеличените цени на енергоносители, фуражи и др., в съответствие с ПМС №125/2023 г.; 69,8 млн. лв. преходна национална помощ за тютюн; 0,3 млн. лв. преходна национална помощ за сектор „Животновъдство“ и 6,1 млн. лв. средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“. През м. септември, в изпълнение на ПМС №165/2023 г., по бюджета на Министерството на енергетиката бяха възстановени средства в размер на 401 млн. лева.

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) по държавния бюджет възлизат на 1 011,4 млн. лв., от които 375,1 млн. лв. капиталови разходи по бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройство и 314,8 млн. лв. по бюджета на Министерство на отбраната. През януари 2023 г. има възстановени средства (в размер на

8,3 млн. лв.) от предоставен капиталов трансфер през 2022 г. на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД в съответствие с чл. 9 от ПМС № 31/2022 година.

- **Разходи за лихви**

Лихвените плащания по държавния бюджет към 30.09.2023 г. са в общ размер на **699,2 млн. лв.** или 89,2 % от предвидените в годишните разчети.

Разходите за **лихви по външни заеми** са в размер на 592,9 млн. лв., в т.ч. 576,8 млн. лв. по централния бюджет. Разходите за лихви по ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са в размер на 16,0 млн. лева (от тях 0,7 млн. лв. са лихвите по заемите с краен бенефициент - търговско дружество).

През отчетния период не са използвани средства за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет към септември 2023 г. са в размер на **106,3 млн. лв.** и представляват основно лихви по емисии на ДЦК на вътрешния пазар.

➤ **Нетният размер на трансферите по държавния бюджет** към септември 2023 г. е **16 753,9 млн. лв.**, в т.ч.:

- бюджетните взаимоотношения с общините включват нето трансфери и временни безлихвени заеми в размер на 6 004,3 млн. лв., от които субсидии от централния бюджет в размер на 5 050,3 млн. лв., други целеви трансфери от централния бюджет в размер на 409,7 млн. лв., нетни трансфери от/за други бюджети в размер на 555,7 млн. лв. и възстановени трансфери от предходни години в централния бюджет – 11,5 млн. лева;
- на социалноосигурителните фондове (нето) – 9 392,7 млн. лв., което представлява 70,7 % от годишния разчет;
- на други автономни бюджети (ДВУ, БАН, ССА, БНТ, БНР и БТА) – 831,4 млн. лв., 74,5 % от годишния разчет

➤ Частта от **вноската на Република България в общия бюджет на ЕС**, изплатена към 30.09.2023 г. от централния бюджет, възлиза на **1 252,1 млн. лева.**

➤ **Бюджетното салдо по държавния бюджет** към 30.09.2023 г. е **отрицателно** в размер на **1 563,9 млн. лева.**

➤ **Финансиране на бюджета чрез операции по дълга**

Към 30.09.2023 г. е отчетено положително нетно външно финансиране по централния бюджет в размер на 601,0 млн. лева.

Постъпленията по централния бюджет възлизат на 2 869,6 млн. лв. - на 23.01.2023 г. постъпиха средствата от емитирания единичен транш - 10-годишни еврови облигации по Средносрочната глобална програма за емитиране на дълг в размер от 1,5 млрд. евро номинална стойност, при лихвен купон 4,5 % и доходност 4,78 %.

Извършените погашения от централен бюджет възлизат на **2 268,7 млн. лв.** (главница), като на 21 март са изплатени 1 144 млн. евро (2 237,5 млн. лв.) номинална стойност в полза на държателите на седемгодишни еврооблигации на Република България, които са част от емитираните през март 2016 г. на международните капиталови пазари два транша облигации по средносрочната програма за емитиране на дълг на външните пазари; 71,6 млн. лв. са погашенията към международни финансови институции (29,8 млн. лв. към Международната банка за възстановяване и развитие, 32,1 млн. лв. към Европейска инвестиционна банка и 9,8 млн. лв. към Банка за развитие на Съвета на Европа).

По **държавните инвестиционни заеми (ДИЗ)**, управлявани от министерства и ведомства, през отчетния период няма **усвоени** средства.

Изплатените погашения по ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са в размер на **68,1 млн. лв.** По заемите с краен бенефициент търговско дружество извършените погашения са в размер на 5,2 млн. лева.

Не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

Операции с **държавни ценни книжа** по централния бюджет (**позиция във вътрешното финансиране**): Към 30 септември 2023 г. е отчетено отрицателно нетно вътрешно финансиране на държавния бюджет с ДЦК в размер на 350 млн. лв., което се дължи на извършените погашения по вътрешния дълг през м. юли на емисия 10,5-годишни ДЦК от 2013 г. в обем от 350 млн. лв. номинална стойност без провеждане аукциони на емисии ДЦК за финансиране на бюджета, респективно няма постъпления от емисии на ДЦК на вътрешния пазар.

III. Социалноосигурителни фондове

Постъпленията по бюджетите на социално и здравноосигурителните фондове (НОИ, НЗОК, УПФ и ФГВРС) към септември 2023 г. са в размер на **11 546,6 млн. лв.** или 73,8 % от годишните разчети. Постъпленията от осигурителни вноски са в размер на 11 383,3 млн. лв., в т.ч. от социалноосигурителни вноски – 8 233,9 млн. лв. и от здравноосигурителни вноски – 3 149,4 млн. лева.

Извършените **разходи** по бюджетите на социалноосигурителните фондове към септември 2023 г. са в размер на **20 864,6 млн. лв.** (72,2 % от разчета за годината), в т.ч. пенсии, помощи и обезщетения по КСО в размер на 15 899,4 млн. лв. и здравноосигурителни плащания в размер на 4 778,2 млн. лева.

IV. Общини

Постъпилите **приходи, помощи и дарения** по бюджетите на общините към септември 2023 г. са в размер на **2 562,0 млн. лв.** или 78,0 % от годишния разчет към ЗДБРБ за 2023 г. Данъчните приходи по общинските бюджети са в размер на 1 096,3 млн. лв. или 75,9 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 г., а неданъчните приходи и помощите възлизат на 1 465,7 млн. лв., което е 79,7 % от годишните разчети. Относителният дял на неданъчните приходи в общо постъпленията е 56,4 на сто. Това са основно приходи от общински такси, приходи и доходи от собственост, постъпления от продажба на нефинансови активи и приходи от концесии.

Извършените **разходи** по общинските бюджети, включително и за сметка на предоставените трансфери от други бюджети са в размер на **8 161,4 млн. лв.** или 86,2 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 година. Текущите нелихвени разходи възлизат на 7 072,5 млн. лв. (84,5 % от годишния разчет), а капиталовите разходи са в размер на 1 056,8 млн. лв. или 99,3 % от разчета за годината. Лихвените плащания са в размер на 32,0 млн. лв. или 80,5 % от разчета за годината.